

A perda das liberdades

XULLO DO 36

A intelectualidade galega comprometida con Galiza e a súa lingua viviu un momento senlleiro o 28 de xuño de 1936, data na que se aprobou o Estatuto de Autonomía que declaraba por primeira vez na nosa historia a cooficialidade do idioma galego. Mais o entusiasmo esvaeceuse axiña pois en xullo do mesmo ano a dereita fascista alzouse contra a República e todo o que esta representaba: pluralismo político, laicismo na escola, actividades sindicalistas, Estatuto de Autonomía, etc.

No decurso dos dez últimos días de xullo de 1936, Galiza caeu baixo a bota do terror converténdose nun dos territorios da República onde a represión franquista amosaría a súa face máis cruel e asañada dende o comezo mesmo do conflito. As persoas que participaron na Fronte Popular, fosen republicanos, anarquistas, comunistas, socialistas, nacionalistas, agraristas de esquerda ou, simplemente, simpatizantes destas ideas, víronse sometidos a unha cacería sen cuartel durante os primeiros meses da guerra.

O noso territorio non era zona leal para os franquistas e, en ningún caso, se trataba dunha retagarda segura. Os sublevados tiñan razóns para considerar que Galiza era, en boa medida, un territorio hostil. Non en van en tres provincias gañara a Fronte Popular as eleccións de febreiro do 36. Os sindicatos anarquistas contaban por volta de corenta mil militantes, sobre todo nas zonas costeiras occidentais do país e, en provincias como a de Ourense, o sindicalismo agrario de orientación comunista estaba a facer importantes avances nos meses anteriores á Guerra Civil.

O Partido Galeguista (PG) experimentou un espectacular incremento de afiliación e partidos como Izquierda Republicana (IR), herdeiro das estruturas de poder local tecidas anteriormente pola Organización Republicana Galega Autónoma (ORGA) de Santiago Casares Quiroga, gozaban dunha notable implantación no medio rural galego.

Os intelectuais tamén pagaron un doloroso tributo e, entre outros foron asasinados: Darío Álvarez Limeses, Roberto Blanco Torres, Alexandre Bóveda, Ánxel Casal, Víctor Casas, Camilo Díaz Baliño, Xohán Xesús González, Manuel Lustres Rivas, Urbano R. Moledo, Arturo Noguerol, Xaime Quintanilla e Johán Carballeira.

Os galegos e galegas que conseguiron fuxir quer a través de Portugal quer a través de Francia desde onde embarcaban cara a América, eran exiliados que non acataron outra autoridade suprema que non fose a das súas organizacións políticas ou a do Goberno da República, cara ás que mantiveron a súa fidelidade.

F.1: Cartel publicitario da campaña do Estatuto de Autonomía, deseñado por Seoane. F.2: Debuxo de Seoane. F.3: Xornal *Claridad* con gravado de Seoane. F.4: Imaxes da guerra cedidas polo Arquivo Nacional.

